

หมู : ความหมายเชิงวัฒนธรรมในเรื่องเล่าและตำนานเกาหลี The Pig : Cultural Meanings in Korean Myths and Legends

ปริศวรร ยืนเสน (Parit Yinsen) Email: parit.y@psu.ac.th ^{1*}

¹ ศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรภาษาเกาหลี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
(Professor in in Korean Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkhla University, Pattani Campus)

*Corresponding Author. E-mail : parit.y@psu.ac.th

(Received: 18 September 2025; Revised: 7 November 2025; Accepted: 15 December 2025)

บทคัดย่อ

หมูในเรื่องเล่าและตำนานเกาหลีมีความหมายในเชิงวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงระหว่างวิถีคิดในโลกแห่งความเป็นจริงกับโลกในมิติเหนือธรรมชาติ จากตำนานและเรื่องเล่าเกาหลี หมูถูกมองว่าเป็นสัตว์ที่มีญาณวิเศษ สามารถชี้นำทำเลที่ตั้งอันเป็นมงคลสำหรับการตั้งถิ่นฐานหรือการก่อสร้างเมืองหลวง อีกทั้งยังทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า นอกจากนี้ หมูยังมีสัญลักษณ์รู้เหตุการณ์ล่วงหน้าและทำหน้าที่เป็นเทพเจ้าแห่งผืนดิน ซึ่งเป็นผู้มอบความอุดมสมบูรณ์และคุ้มครองพืชผลทางการเกษตร ในอีกมิติหนึ่ง หมูถูกยกให้เป็น “แม่สื่อ” ที่ช่วยให้เกิดการมีบุตรและการสร้างต้นตระกูล โดยเฉพาะในตำนานการประสูติของกษัตริย์หรือการก่อตั้งตระกูลใหญ่ อีกทั้งหมูยังถูกมองว่าเป็นผู้พิทักษ์ ทั้งในด้านชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ สัญลักษณ์ของหมูจึงเชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่องความมั่งคั่ง ความอุดมสมบูรณ์ และความปลอดภัย นอกจากนี้ หมูยังมีบทบาทในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความตาย โดยทำหน้าที่เป็นผู้นำวิญญาณและเป็นสัญลักษณ์ของอาหารในโลกหลังความตาย อีกทั้งยังถูกใช้เป็นเครื่องรางและสื่อบำบัดโรคในความเชื่อพื้นบ้าน และหมูกถูกมองว่าเป็นสัตว์ที่รู้คุณและตอบแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณ กล่าวได้ว่า หมูในตำนานและเรื่องเล่าเกาหลีจึงเป็นสัตว์มงคลที่มีบทบาทหลากหลาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ของชาวเกาหลีที่มองความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างลึกซึ้งและเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน

คำสำคัญ : หมู; เรื่องเล่าและตำนานเกาหลี; สัญลักษณ์ความเป็นมงคล; คติชนเกาหลี; วัฒนธรรมเกาหลี

Abstract

In Korean myths and legends, the pig holds profound cultural significance, bridging the conceptual gap between the human world and the supernatural realm. In these narratives, the pig is perceived as a mystical animal with special insight, capable of identifying auspicious locations for settlements or the founding of capital cities. It also serves as an intermediary between humans and deities. The pig is believed to possess precognitive instincts and to function as a terrestrial deity, bestowing fertility and protecting agricultural harvests. In another aspect, the

pig is elevated to the role of a “matchmaker,” facilitating childbirth and the establishment of lineages, particularly in the birth myths of kings or the founding of major clans. The pig is also considered as a guardian of both human life and property; consequently, its symbolism is intrinsically linked to wealth, abundance, and security. Additionally, the pig plays a role in funerary rituals, serving as a psychopomp (spirit guide) and symbolizing sustenance in the afterlife. It is also used in folk beliefs as a talisman and a medium for therapeutic healing. Finally, the pig is regarded as an animal capable of gratitude, known to repay the kindness of its benefactors. In conclusion, the pig in Korean mythology and folklore is an auspicious animal with multifaceted roles, reflecting a worldview in which the relationship among humans, nature, and the divine is deeply interconnected and mutually supportive.

Keywords: Pig; Korean myths and legends; Auspicious symbolism; Korean folklore; Korean culture

บทนำ

หมูเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่มีความสำคัญทั้งในแง่ของการบริโภคและบทบาททางวัฒนธรรมในหลากหลายสังคมทั่วโลก ในด้านวัฒนธรรม หมูมักปรากฏอยู่ในพิธีกรรม ความเชื่อ และคติชนของสังคมต่าง ๆ เช่น ในวัฒนธรรมจีน หมูเป็นหนึ่งในสัตว์ที่ใช้เป็นเครื่องเซ่นไหว้ในพิธีกรรมสำคัญต่าง ๆ ขณะที่ในวัฒนธรรมไทย หมูปรากฏในตำนานวันสงกรานต์ โดยเชื่อกันว่าหมูเป็นพาหนะของนางรากษส ธิดาของท้าวทศพรหม ซึ่งเป็นเทวีประจำวันอังคาร ลักษณะสำคัญของนาง ได้แก่ การตัดดอกบัวหลวง เครื่องประดับที่ทำจากโมรา ภัตตาหารคือ โลหิต มือขวาทรงตรีศูล มือซ้ายทรงศร และที่โดดเด่นคือการขี่สุกรเป็นสัตว์พาหนะ (อรรถวุฒิ เกตุมาชม, 2012) นอกจากนี้ หมูยังเป็นชื่อเรียกของปีนักษัตรที่ใช้ในปฏิทินจันทรคติไทย และเป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายในเชิงโศกลางมาช้านาน

ในบริบทของสังคมเกาหลี หมูถือเป็นสัตว์ที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและความเชื่อมาตั้งแต่สมัยโบราณ หลักฐานหนึ่งที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวคือ ภาพวาดฝาผนังภายในสุสานอันอ๊ก หมายเลข 3 ซึ่งเป็นสุสานโบราณสมัยอาณาจักรโคกูรยอ โดยภาพดังกล่าวแสดงฉากของพื้นที่เก็บรักษาเนื้อสัตว์ และมีการวาดภาพหมูแขวนอยู่กับไม้ปลายแหลมบริเวณด้านขวาสุดของภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเนื้อหมูเป็นอาหารที่ได้รับความนิยมในหมู่นักโคกูรยอ นอกจากด้านการบริโภคแล้ว หมูยังมีความสำคัญในเชิงสัญลักษณ์และความเชื่อของชาวเกาหลี โดยเชื่อกันว่า หมูเป็นสัตว์มงคลและเป็นสื่อกลางแห่งโชคลาภ ตัวอย่างของความเชื่อดังกล่าว ได้แก่ ความเชื่อที่ว่าการฝันเห็นหมูเป็นนิมิตหมายถึงการได้รับโชคลาภ หรือการมีทายาท (한국학중앙연구원, n.d.) หนึ่งในตัวอย่างที่ชัดเจนคือ ภาพหมูสีดำที่ปรากฏอยู่ที่ศาลาศึกษักักจอน (극락전) ภายในวัดพุทธกุกซา ซึ่งถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ในการอธิษฐานขอพรเพื่อความโชคดีและความมั่งมีจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หมูในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นจุดศูนย์กลางของความศรัทธาจากประชาชนที่เดินทางมาเยี่ยมเยือนวัดแห่งนี้ นอกจากนี้ หมูสีชมพูซึ่งปรากฏในสังคมเกาหลีตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1970 ก็ได้รับการตีความในเชิงสัญลักษณ์เช่นเดียวกัน โดยมักถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ของความหวัง ความสุข และความอุดม

สมบูรณ์ อันสะท้อนถึงบทบาทของหมูในวัฒนธรรมร่วมสมัยของเกาหลี นอกจากนี้ ในการประกอบพิธีบวงสรวงประเภทต่าง ๆ เช่น พิธีบวงสรวงรถยนต์ หรือพิธีบวงสรวงต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้าน ล้วนมีหมูเป็นองค์ประกอบสำคัญของพิธีกรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อในบทบาทของหมูในฐานะสิ่งที่เป็นมงคล

จากความสำคัญของหมูที่ปรากฏทั้งในด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และระบบความเชื่อดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าชาวเกาหลีมองหมูในฐานะสัตว์มงคลที่มีคุณค่าทางจิตวิญญาณและสัญลักษณ์แห่งความมั่งคั่ง ความอุดมสมบูรณ์ และโชคลาภ ความเชื่อดังกล่าวไม่เพียงดำรงอยู่ในพิธีกรรมและคติชนพื้นบ้านเท่านั้น หากยังคงปรากฏให้เห็นอย่างต่อเนื่องในวิถีชีวิตของชาวเกาหลีร่วมสมัย ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงสนใจที่จะศึกษาว่า เหตุใดชาวเกาหลีจึงยกย่องและคงสถานะของหมูไว้ในฐานะสัตว์มงคลจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความหมายเชิงสัญลักษณ์ความเป็นมงคลของหมู ในบริบทวัฒนธรรมของชาวเกาหลี ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและแหล่งข้อมูลทางวิชาการต่าง ๆ อาทิ สารานุกรมวัฒนธรรมชนชาติเกาหลี (한국민족문화대백과사전) ฉบับออนไลน์ของสถาบันวิจัยเกาหลีศึกษาแห่งชาติ (한국중앙연구원, n.d.) และหนังสือคติชนสัตว์ในวัฒนธรรมเกาหลี (한국동물민속론) ของ ช็อน จินกี (천진기, 2004) ซึ่งได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์ 12 ชนิดตามปีนักษัตร และเอกสารทางวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยคัดเลือกเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหมู ทั้งในด้านตำนานและเรื่องเล่า

หมูกับความหมายเชิงสัญลักษณ์ความเป็นมงคล

หมูไม่ได้เป็นเพียงสัตว์ที่มนุษย์นำมาใช้เป็นแหล่งอาหารเท่านั้น หากแต่ยังปรากฏควบคู่กับการดำรงชีวิตของมนุษย์ในมิติอื่น ๆ เช่น ด้านจิตวิญญาณ ด้านวัฒนธรรม และความเชื่อทางศาสนา หมูจึงเป็นตัวละครสำคัญในเรื่องเล่าและตำนานที่สะท้อนวิถีคิด และเป็นสื่อที่เชื่อมโยงให้มนุษย์ติดต่อกับสิ่งเหนือธรรมชาติได้ในหลายมิติ สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ทั้งเทพเจ้า พลังลึกลับ หรือพลังแห่งธรรมชาติ เช่น ความเชื่อที่ว่า หากฝันเห็นหมู มีความหมายว่าจะได้รับโชคลาภหรือความเจริญรุ่งเรือง นอกจากนี้ ความเป็นมงคลของหมอยังปรากฏอยู่ในตำนาน เรื่องเล่า ความเชื่อพื้นบ้าน และพัฒนาการทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของเกาหลีอีกด้วย สำหรับความหมายมงคลของหมูในวัฒนธรรมเกาหลีสามารถกล่าวได้ดังต่อไปนี้

1) หมูเป็นสัตว์ที่มีญาณวิเศษ

1.1) หมูเป็นผู้ที่มีญาณวิเศษในการเลือกฮวงจุ้ยที่ดี

ช็อน จินกี (천진기, 1994, 2004) ได้กล่าวเกี่ยวกับตำนานที่สะท้อนให้เห็นว่า หมูเป็นสัตว์ที่ช่วยในการเลือกหรือกำหนดพื้นที่ในการตั้งเมืองหลวงของอาณาจักรโคกูรยอและอาณาจักรโครยอไว้ว่า อาณาจักรโคกูรยอ เมื่อกษัตริย์ต้องการย้ายเมืองหลวง ได้อาศัยพลังพิเศษของหมูในการเลือกฮวงจุ้ยที่จะตั้งเมืองหลวงใหม่ ซึ่งจากหนังสือซัมกุกซากิได้กล่าวไว้ว่า เมื่อกษัตริย์ยูริซึ่งเป็นกษัตริย์องค์ที่ 2 แห่งราชวงศ์โคกูรยอได้เลี้ยงหมูไว้เพื่อใช้เป็นเครื่องบวงสรวงเทพเจ้าบนสวรรค์ที่จะมีขึ้นในฤดูใบไม้ผลิ ปีที่ 21 เดือน 3 ต่อมาหมูนั้นก็ได้หนีออกไปจากคอก พระองค์จึงได้รับสั่งให้ขุนนางซอลจี (설지) ผู้ดูแลการย้ายเมืองหลวงไล่ตามหมูที่จะนำมาเป็นเครื่องบวงสรวง เมื่อมาถึงตำบลวีรเยซ็อง เมืองคูกแนซ็องก็สามารถจับหมูได้ และได้ฝากให้ชาวบ้านที่อยู่บริเวณนั้นเลี้ยงหมูไว้ แล้วกลับไปรายงานต่อกษัตริย์ว่า

ข้าพเจ้าได้ไล่ตามหุไป และเมื่อไปถึงวีรเยซ็อง เมืองคุกแนซ็อง และได้พิจารณาถึงลักษณะภูมิประเทศทั้งภูเขาและแม่น้ำอย่างถี่ถ้วนแล้ว พบว่าพื้นดินเหมาะสมอย่างยิ่งต่อการเพาะปลูกธัญพืชต่าง ๆ และที่นั่นมีแก่งและกวางจำนวนมาก อีกทั้งมีปลาและตะพาน้ำจำนวนมากอีกด้วย กษัตริย์เมื่อได้รับฟังดังนั้นก็ดำริว่า หากได้ย้ายเมืองไปที่นั่นก็จะมีประชาชนจำนวนมากและสามารถป้องกันเมืองจากศัตรูข้าศึกได้ ดังนั้นในปีที่ 22 เดือน 10 ตอนฤดูหนาว ก็ได้ย้ายเมืองหลวงไปที่เมืองคุกแนซ็อง และเป็นเมืองหลวงตั้งแต่ ค.ศ. 4 – 427 เมื่อถึง ค.ศ. 427 กษัตริย์ซังซูก็ได้ย้ายเมืองหลวงไปที่กรุงเปียงยาง

นอกจากนี้ จากหนังสือประวัติศาสตร์โครยอได้ปรากฏเรื่องราวเกี่ยวกับหุไว้เช่นกัน นั่นคือ พระปัยกาของกษัตริย์วังก็อนที่ชื่อว่า ชักเจก็อน (작제건) ก็มีความเกี่ยวข้องกับหุ จากบันทึกดังกล่าวได้กล่าวไว้ว่า ชักเจก็อนเป็นผู้ที่มีความสามารถในการยิงธนู ได้เดินทางไปยังราชวงศ์ถัง และได้ประสบกับลมพายุ ทำให้เรืออัปปางและลอยอยู่ในทะเล ในขณะนั้นเองก็มีชายชาวฮั่นหนึ่งปรากฏกายขึ้นพร้อมกับพูดว่า เราเป็นพญามังกรของทะเลตะวันตก ขณะนี้สุนัขจิ้งจอกเผ่ากำลังขัดขวางการสร้างพระพุทธรูปของเรา ขอให้ช่วยกำจัดสุนัขจิ้งจอกนั้นไปด้วยเถิด ชักเจก็อนเมื่อได้รับฟังดังนั้นก็เชื่อในคำพูดของพญามังกรจึงยิงสุนัขจิ้งจอกตัวนั้นตาย พญามังกรต้องการตอบแทนบุญคุณของชักเจก็อน จึงได้พาไปที่เมืองบาดาลและมอบสิ่งมีค่าเจ็ดอย่างให้ และได้ปรากฏหญิงชาวฮั่นพร้อมกับกล่าวว่า ขอให้แต่งงานกับบุตรสาวของพญามังกร แล้วนางก็หายตัวไป (김열규, 1976)

ดังนั้น เขาจึงได้กล่าวกับพญามังกรว่าจะแต่งงานกับบุตรสาวของพญามังกร ซึ่งเป็นบุตรสาวคนโต บุตรสาวพญามังกรได้บอกว่าขอให้เปลี่ยนเป็นไม้เท้าและหุที่พญามังกรครอบครองอยู่ เพราะสิ่งเหล่านี้มีค่ามากกว่าสิ่งของมีค่าเจ็ดอย่างเหล่านั้น ดังนั้น ชักเจก็อนจึงได้ร้องขอต่อพญามังกรเป็นหุหนึ่งตัว และเมื่อเดินทางกลับไปยังบ้านเกิดก็ได้ให้หุเป็นสัตว์เลี้ยง แต่หุไม่ได้พาไปยังบ้านเกิดของเขา ดังนั้น ชักเจก็อนจึงได้กล่าวกับหุว่า หากสถานที่แห่งนี้ไม่เหมาะที่จะอยู่อาศัย ก็ขอให้เจ้านำทางไปยังที่ที่เหมาะสม แล้วเราก็คงจะไปอยู่ที่นั่น ในตอนเช้าของอีกสองวันต่อมา หุก็ไปนอนอยู่ที่ทางทิศใต้ของเชิงเขาซอกซาน ดังนั้น ชักเจก็อนจึงได้สร้างบ้านและอาศัยอยู่ที่บริเวณนั้น ต่อมาภรรยาของเขาซึ่งเป็นบุตรสาวพญามังกรก็ได้ให้กำเนิดบุตรชายขึ้นมาคนหนึ่ง เรียกว่า ยงก็อน (용건) แล้วนางก็บินไปยังท้องฟ้า ต่อมายงก็อนได้แต่งงานกับคนตระกูลฮั่นและได้ให้กำเนิดวังก็อน ต่อมายงก็อนจึงเป็นกษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรโครยอนั่นเอง (김중대, 1992) สำหรับสถานที่ที่หุเป็นผู้แนะนำนั้น ปัจจุบันคือพื้นที่ตำหนักคุงบนว็อนจ็อน (궁본원전) ของพระราชวังมานวอลแด (만월대) นั่นเอง¹

จากข้อมูลข้างต้นสามารถวิเคราะห์ได้ว่า หุเป็นสัตว์ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตำนานการสร้างเมืองของทั้งสมัยโคกูรยอและสมัยโครยอ ในกรณีของตำนานโคกูรยอ หุปรากฏในบริบทของพิธีกรรมบวงสรวงเทพเจ้า โดยมีความเชื่อว่าสัตว์ที่ใช้ในการบวงสรวงเป็นสัตว์ที่ศักดิ์สิทธิ์ หุซึ่งวิ่งออกจากคอกในพิธีดังกล่าวจึงได้รับการตีความว่าเป็นตัวแทนของเทพเจ้าที่ขึ้นำตำแหน่งของฮวงจู้ยอันเป็นมงคล ซึ่งสามารถใช้ในการกำหนดที่ตั้งของเมืองได้ สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อว่า หุมีญาณพิเศษหรือพลังเหนือธรรมชาติ

¹ มานวอลแด (만월대) เป็นชื่อพระราชวังในสมัยโครยอ เดิมมีความหมายว่า ศาลาชมจันทร์ เป็นเพียงศาลาหนึ่ง แต่ต่อมาในสมัยโครยอตอนปลายได้เปลี่ยนเป็นคำเรียกพระราชวังของอาณาจักรโครยอว่า พระราชวังมานวอลแด

ในตำนานยุคโครยอ หมูในตำนานถูกมองว่าเป็นสัตว์ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของเทพเจ้ามังกร ซึ่งใช้หมูเป็นเครื่องมือในการให้กำเนิดมนุษย์ผู้ที่จะมาก่อร่างสร้างเมืองต่อไป แม้หมูจะไม่สามารถสร้างเมืองได้ด้วยตนเอง แต่การที่หมูเป็นผู้ให้กำเนิดมนุษย์ผู้มีหน้าที่นั้น ยังสะท้อนถึงการที่หมูมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้สืบทอดหรือผู้ถ่ายทอดเจตจำนงของเทพเจ้ามาสู่มนุษย์ จากทั้งสองตำนานดังกล่าว สามารถกล่าวได้ว่า หมูในวัฒนธรรมเกาหลีโบราณไม่ได้มีเพียงสถานะของสัตว์เลี้ยงหรือแหล่งอาหารเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็นบริวารของเทพเจ้า หรือ ผู้ขึ้นอันศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาเรื่องฮวงจุ้ยและการก่อร่างสร้างชุมชนในลักษณะของการกำหนดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

1.2) หมูเป็นสัตว์ที่สามารถสื่อสารกับเทพเจ้าได้

ตั้งแต่สมัยโบราณ ชาวเกาหลีได้นำหมูมาใช้เป็นเครื่องเซ่นไหว้ในพิธีกรรมต่าง ๆ เนื่องจากมีความเชื่อว่าหมูเป็นสัตว์ที่เชื่อมโยงกับเทพเจ้า เมื่อต้องการอัญเชิญเทพเจ้าหรือขอความช่วยเหลือจากเทพเจ้า จึงนิยมใช้หมูเป็นเครื่องเซ่นไหว้ เช่น ในพิธีขอฝนช่วงวันฮาจิหรือในช่วงเกิดความแห้งแล้ง กษัตริย์จะเป็นผู้ประกอบพิธีนี้ซึ่งจัดขึ้นทุกสามปี (조태섭, 2005) รูปแบบพิธีขอฝนแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ เช่น ที่เมืองช็อนจู จังหวัดช็อลลาเหนือ จะนำหมูวางบนแท่นบวงสรวง พร้อมกับสาธเลียดหมูรอบแท่น และนำหัวหมูไปฝังเพื่อเซ่นพระแม่โพสพ สำหรับที่เมืองชุงจู จังหวัดชุงช็องเหนือ จะฆ่าหมูบนภูเขาแล้วนำเลือดมาสาธทั่วบริเวณ ส่วนที่หมู่บ้านวอลซังกุน ที่สุสานกษัตริย์มุนมูกี้ใช้หมูในการประกอบพิธีขอฝนเช่นกัน (김인희, 2004) ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อในการบูชาเทพเจ้าแห่งน้ำผ่านหมูในพิธีกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีพิธีกรรมอื่น ๆ ที่จะต้องมีการบวงสรวงหรือการเซ่นไหว้ เช่น พิธีบวงสรวงเทพเจ้าเรือพิธีลอยเรือ ซึ่งเป็นการขอให้สามารถจับปลาได้จำนวนมากและขอให้หมู่บ้านเกิดความสงบสุข และพิธีบวงสรวงที่ศาลเจ้าบุรพกษัตริย์ (종묘) เพื่อขอให้เกิดความอุดมสมบูรณ์และขอให้ช่วยรักษาราชอาณาจักรให้รอดพ้นจากภัยร้ายต่าง ๆ และขอให้ประชาชนอยู่ดีกินดีอีกด้วย กล่าวได้ว่า เมื่อทำพิธีบวงสรวงเซ่นไหว้ สิ่งที่ต้องปรากฏบนโต๊ะเซ่นไหว้ก็คือหมูนั่นเอง

ในสมัยโครยอเมื่อมีการบวงสรวงเทพเจ้าแห่งสวรรค์และเทพเจ้าผืนดินได้มีการใช้หมูเป็นเครื่องเซ่นไหว้ จากหนังสือซัมกุกซากีได้กล่าวไว้ว่า ในสมัยกษัตริย์ยูริ ในปีที่ 19 เดือน 8 ของการครองราชย์ ในขณะที่ทำพิธีบวงสรวงอยู่นั้น หมูที่ใช้ในการบวงสรวงได้วิ่งหนีไป ดังนั้นขุนนางจำนวนสองคนได้วิ่งตามหมูนั้นไป เมื่อมาถึงหมู่บ้านซังอกแท็กก็จับหมูได้ แต่ปรากฏว่าน้องของหมูขาดหายไป กษัตริย์จึงตรัสว่าหมูตัวนี้เป็นเครื่องสังเวยในพิธีบวงสรวงสวรรค์ (제천) จะต้องไม่ให้มีตำหนิ ดังนั้นจึงได้รับสั่งขังคุกทั้งสองคนจนกระทั่งตาย จากนั้นก็ดังกล่าวนี้นี้แสดงให้เห็นว่าหมูเป็นเครื่องเซ่นที่มีความสำคัญยิ่งต่อพิธีบวงสรวงเซ่นไหว้ นอกจากนี้ในหนังสือซัมกุกซากียังได้กล่าวอีกว่า ในสมัยอาณาจักรโครยอได้มีการรวมตัวกันเพื่อล่าสัตว์ในวันที่ 3 เดือน 3 ที่เชิงเขาเม็องนังนัง (낙랑 หรือเมืองเลอลัง) และเมื่อจับหมูและกวางได้ก็จะนำไปเซ่นไหว้เทพเจ้าแห่งภูเขาและแม่น้ำ (김부식, 2000)

ช็อน ซินกี (천진기, 2004) ได้กล่าวว่า จากหนังสือทงกุกเซจีกี (동국세지기) ได้กล่าวว่า ในสมัยโชซอนได้กำหนดให้วันมะเมียที่สามหลังจากวันทงจี (วันเหมาฮัน) เป็นวันที่มีการจัดพิธีเซ่นไหว้บรรพบุรุษ เรียกว่า วันนัปอิล (납일) สำหรับประชาชนทั่วไปจะทำพิธีเซ่นไหว้ที่บ้าน ส่วนทางราชสำนักจะเซ่นไหว้ที่ศาลเจ้าบุรพกษัตริย์ (종묘) และ

ศาลพระแม่โพสพ การบวงสรวงในวันนี้เรียกว่า นับฮยัง (남향)² สำหรับเครื่องบวงสรวงที่ใช้ในพิธีนับฮยังนี้เป็นหมูป่า และกระต่ายป่า ดังนั้น เมื่อถึงวันทำพิธี เจ้าเมืองที่ปกครองจังหวัดต่าง ๆ ก็จะส่งให้ชาวบ้านไปจับหมูป่าเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องบวงสรวงที่ศาลบรรพทิศตรีชัยขมโย ต่อมาในสมัยพระเจ้าซ็องโจได้ยกเลิกแนวปฏิบัติดังกล่าว แต่ได้เปลี่ยนเป็นการรับสั่งให้ทหารเป็นผู้ไปจับหมูป่าแทนประชาชน

นอกจากนี้ในพิธีเช่นไหว้อื่น ๆ เช่น พิธีลอยเรือก็จะใช้หมูเป็นเครื่องเซ่นไหว้เทพเจ้าภูเขา เทพเจ้าประจำหมู่บ้าน และเทพเจ้าซอนัง ซึ่งเป็นเทพเจ้าประจำเรือ เดิมใช้เป็นหมูสีดำหรือหมูป่าเป็นเครื่องเซ่นไหว้ แต่ปัจจุบันนี้ การที่จะหาหมูป่ามาเป็นเครื่องเซ่นไหว้ไม่ใช่เรื่องง่าย จึงเปลี่ยนมาใช้หมูสีขาวหรือหมูเลี้ยงแทน หรือเมื่อคนทรงเจ้าทำพิธีทรงเจ้า เช่น พิธีบวงสรวงประจำหมู่บ้าน ซึ่งถือเป็นพิธีที่ยิ่งใหญ่ก็จะใช้หมูเป็นเครื่องเซ่นไหว้ อีกทั้งการบวงสรวงอื่น ๆ ก็ใช้หมูเช่นกัน สมัยก่อนนิยมใช้หมูทั้งตัวในการบวงสรวงเซ่นไหว้ แต่เนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจจึงได้เปลี่ยนมาใช้หัวหมูแทน เช่น การบวงสรวงในวันเปิดร้านใหม่ การบวงสรวงเมื่อขึ้นบ้านใหม่ หรือการทรงเจ้าของคนทรงเจ้าซึ่งได้ใช้หมูจำนวนห้าตัวเสียไว้ที่หอก และเมื่อทำพิธีทรงเจ้าก็จะใช้มีดหรือดาบเชือดที่หมูเหล่านั้น³ การใช้หมูเป็นเครื่องเซ่นไหว้ของคนทรงเจ้านั้น คิม อินฮี (김인희, 2004) ได้กล่าวว่า เป็นการให้กับแก่ลัทธิที่ยิ่งใหญ่ต่อเทพเจ้าและการเซ่นไหว้ด้วยหมูจะทำให้เทพเจ้ามีพลังมากยิ่งขึ้น ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าหมูเป็นเครื่องเซ่นไหว้ที่เทพเจ้าพึงพอใจได้อีกด้วย

จากข้อมูลข้างต้นนี้สามารถกล่าวได้ว่า หมูเป็นสัตว์ที่มีบทบาทสำคัญในฐานะสื่อกลางระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า โดยเฉพาะในบริบทของพิธีกรรมบวงสรวงซึ่งมีมาแต่โบราณ ชาวเกาหลีเชื่อว่าหมูมีพลังในการเชื่อมโยงกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงมักถูกนำมาใช้เป็นเครื่องสังเวยในพิธีต่าง ๆ เช่น พิธีขอฝนหรือการเซ่นไหว้เทพประจำหมู่บ้าน ในยุคแรกเมื่อประกอบพิธีกรรมมักใช้หมูที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยนำมาผูกไว้ภายในบริเวณประกอบพิธี เพื่อเป็นตัวแทนในการติดต่อกับเทพเจ้า ต่อมาได้เปลี่ยนมาใช้เฉพาะเนื้อหมู โดยยังคงยึดถือความเชื่อเดิมที่ว่า วิญญาณของหมูจะสามารถเดินทางไปยังโลกแห่งเทพเจ้า เพื่อถ่ายทอดคำร้องขอจากมนุษย์ได้ ดังนั้นหมูจึงปรากฏในฐานะของผู้เสียสละหรือผู้พลีชีพแทนผู้อื่น (희생) หมูจึงเป็นตัวแทนของมนุษย์ในการถวายชีวิตต่อเทพเจ้า เพื่อให้ได้มาซึ่งความเมตตาและการคุ้มครอง กล่าวได้ว่า หมูถือเป็นสัตว์ที่เปี่ยมด้วยคุณค่า ทั้งในเชิงสัญลักษณ์และในฐานะผู้เสียสละ

1.3) หมูเป็นสัตว์ที่มีสัญลักษณ์รู้เหตุการณ์ล่วงหน้าที่เป็นลางบอกเหตุ

สำหรับที่เกาหลีตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์เป็นต้นมา หมูถือว่าเป็นสัตว์ที่มีสัญลักษณ์ที่สามารถหยั่งรู้เหตุการณ์ล่วงหน้าได้ หรือเป็นสัตว์ที่ช่วยบอกเหตุการณ์ล่วงหน้าว่าจะเกิดเหตุการณ์ใดขึ้นในอนาคต เช่น จากหนังสือซัมกุกซากิ ได้กล่าวไว้ว่า ในปีที่กษัตริย์มูยอลปราบดาภิเษกขึ้นครองราชย์ได้มีผู้นำหมูมาทูลเกล้าถวาย ซึ่งเป็นหมูที่มีหัวเดียว สองลำตัว และมีแปดขา การนำหมูลักษณะนี้มาถวายกษัตริย์มูยอล เนื่องจากต้องการสื่อให้พระองค์ทราบว่า จะมีการรวมสามอาณาจักรเข้าด้วยกัน (김부식, 2000) ดังนั้น หมูที่กล่าวถึงนั้นเป็นหมูที่สามารถ

² นับฮยัง (남향) คือ การเซ่นไหว้ในวันเซ่นไหว้ ซึ่งเป็นวันมะเมียที่สามหลังจากวันทงจี (วันเหมาฮัน) มีชื่อเรียกที่หลากหลาย เช่น นับพย็อง (남평) คาพย็อง (가평) คาพย็องจอล (가평절) และนับฮยังอิล (남향일) ในสมัยพูยอมีการบวงสรวงเทพเจ้าเรียกว่า ยองโก (성고) ซึ่งจะต้องเลือกวันเซ่นไหว้หนึ่งวันใน 12 เดือน ซึ่งในสมัยชิลลาเลือกวันซาล ในสมัยพระเจ้ามุนจง แห่งราชวงศ์โครยอเลือกวันจอ และในสมัยโชซอนเลือกวันมะเมียที่สามหลังจากวันทงจี ซึ่งเป็นการบวงสรวงเพื่อต้อนรับเทพเจ้าทางทิศตะวันออก เป็นการบวงสรวงเพื่อขอให้การเกษตรในปีนั้นได้ผลผลิตอุดมสมบูรณ์และเป็นการเสี่ยงทายอีกด้วย (국립민속박물관, n.d.)

³ การทรงเจ้าลักษณะนี้เป็นการทรงเจ้าของคนทรงเจ้าที่คัดเลือกโดยเทพเจ้า ที่เรียกว่า คังซินมู (강신무)

บอกเหตุการณ์ล่วงหน้าได้ เนื่องจากต่อมาในปี ค.ศ. 676 ทั้งสามอาณาจักรก็ได้รวมกันเรียกว่า รวมอาณาจักรชิลลา (통일신라)

นอกจากนี้ ความเชื่อที่ว่าหมูเป็นสัตว์นำโชคนั้นได้ปรากฏจากความฝันอีกด้วย เช่น การที่ชาวเกาหลีเชื่อว่า เมื่อฝันเห็นหมูหมายถึงการได้รับโชคลาภยิ่งใหญ่ สำหรับความฝันที่เกี่ยวกับหมูและการแปลความหมายของความฝันปรากฏดังนี้ (고려문학사 편집부, 2011)

ฝันเห็นหมู หมายถึง ความสำเร็จในหน้าที่การงาน และการได้รับทรัพย์

ฝันว่ากินเนื้อหมู หมายถึง มีความอุดมสมบูรณ์ และประสบความสำเร็จตามที่ปรารถนา

ฝันเห็นลูกหมู หมายถึง การที่จะได้เริ่มงานใหม่

ฝันว่าเลี้ยงหมู หมายถึง ทรัพย์สินจะเพิ่มขึ้น จะประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้

ฝันว่าวิ่งเล่นกับหมู หมายถึง จะได้รับข่าวสารที่เป็นมงคล

ฝันว่าหมูตาย หมายถึง การค้าจะขาดทุน จะมีเหตุให้เสียทรัพย์

ฝันเห็นหมูหลายตัว หมายถึง จะมีทรัพย์สินเข้ามาจำนวนมาก

ฝันว่าจับที่คอหมูและหักขาหมู หมายถึง จะชนะคู่ต่อสู้

ฝันว่าเอาไม้เขี่ยขี้หมู หมายถึง จะโชคดี

ฝันว่าต้อนหมูเข้าเล้า หมายถึง จะได้รับทรัพย์หรือจะมีเงินเข้ามา

ฝันว่าหมูเดินตาม หมายถึง การได้เลื่อนชั้น การได้เลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น

จากตัวอย่างข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า ความฝันเกี่ยวกับหมูในวัฒนธรรมเกาหลีมีนัยเชิงสัญลักษณ์ที่ลึกซึ้งและหลากหลาย โดยทั่วไปหมูถูกมองว่าเป็นสัตว์นำโชค หากปรากฏในความฝัน มักได้รับการตีความว่าจะนำมาซึ่งโชคลาภ ความมั่งคั่ง ขาวดี หรือเกียรติยศ อีกทั้งยังสัมพันธ์กับการเลื่อนตำแหน่งหรือการได้รับความเมตตาจากผู้มีอำนาจ อย่างไรก็ตาม ความฝันเกี่ยวกับหมูไม่ได้สะท้อนถึงนิมิตอันเป็นมงคลเสมอไป หากเป็นความฝันที่เกี่ยวข้องกับหมูตาย หมูเจ็บป่วย หรือหมูทำร้ายผู้ฝัน เช่น การข่วนใบหน้า ความฝันดังกล่าวมักถูกตีความว่าเป็นลางร้ายที่สื่อถึงความสูญเสีย ความเศร้าโศก หรือเหตุไม่คาดฝัน ซึ่งเป็นการเตือนให้ผู้ฝันมีความระมัดระวังในการดำเนินชีวิตมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีความเชื่อระดับปัจเจกว่า หากหญิงที่เกิดปีมังกรฝันเห็นหมู เชื่อกันว่าจะให้กำเนิดบุตรชาย ซึ่งถือเป็นนิมิตมงคล แต่เมื่อเด็กเติบโตขึ้นจะกลายเป็นผู้ไม่ขยันเรียนรู้ และมีสติปัญญาไม่เฉียบแหลมนัก ความเชื่อนี้สะท้อนความสัมพันธ์เชิงขัดแย้งระหว่างมังกรและหมูในมิติสัญลักษณ์ โดยอ้างอิงจากลักษณะทางกายภาพ เช่น จมูกและเท้าของมังกรที่เชื่อว่าคล้ายกับหมู อันเป็นอวัยวะที่ไม่งดงาม จึงมีนัยว่า มังกรซึ่งเป็นสัตว์สูงส่งนั้นไม่พึงปรารถนาความใกล้ชิดกับหมูที่เป็นสัตว์สามัญ ทั้งนี้ ความเชื่อดังกล่าวยังสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมปิตาธิปไตยเกาหลีที่ถือว่า การมีทายาทชายเป็นความสมบูรณ์ของครอบครัวและการสืบทอดสายสกุล อย่างไรก็ตาม ความเชื่อนี้ยังแฝงด้วยคำทำนายด้านลบว่า บุตรชายที่เกิดมาจะไม่ไ่รู้ และมีสติปัญญาไม่เฉียบแหลม ซึ่งสะท้อนความหมายเชิงสองนัยที่ผสมผสานทั้ง ความเป็นสิริมงคล และข้อจำกัดของโชคชะตา การฝันเห็นหมูในกรณีของสตรีปีมังกรจึงถูกเชื่อมโยงกับความขัดแย้งเชิงสัญลักษณ์ระหว่างสัตว์สูงส่งกับสัตว์พื้นบ้าน

นอกจากนี้ จากความเชื่อพื้นบ้าน (속신) ของเกาหลียังสะท้อนบทบาทของหมูในฐานะตัวแทนแห่งลางบอกเหตุ เช่น ความเชื่อที่ว่าหญิงตั้งครรภ์หากรับประทานเนื้อหมูจะทำให้บุตรที่คลอดออกมามีผิวหยากกร้าน หรือเกิดตุ่มทั่วร่างกาย จึงมีข้อห้ามไม่ให้หญิงมีครรภ์รับประทานเนื้อหมู ในทำนองเดียวกัน วันกุนแรกมีข้อห้ามไม่ให้ผู้หญิงหิวผมหหรือเย็บผ้า เนื่องจากเชื่อว่าจะก่อให้เกิดอาการอัมพาตหรือเจ็บนิ้ว

จากกรณีดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อดั้งเดิมของชาวเกาหลีที่มีต่อหมูในฐานะสัตว์สัญลักษณ์ความอุดมสมบูรณ์ซึ่งปรากฏผ่านความฝัน โดยทั่วไปแล้วความฝันที่เกี่ยวข้องกับหมูมักถูกตีความว่าเป็นนิมิตมงคล นำมาซึ่งโชคลาภหรือความสำเร็จ แต่หากความฝันเกี่ยวกับหมูมีความหมายในทางไม่เป็นมงคล ก็จะถูกมองว่าเป็นการเตือนให้ผู้ฝันตระหนักระวังภัย และเตรียมรับมือกับเหตุการณ์ไม่คาดคิดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งในแง่นี้สอดคล้องกับความเชื่อพื้นบ้านเชิงข้อห้ามที่มุ่งเน้นให้ระวังตนและกำกับพฤติกรรม

กล่าวได้ว่า ในคติความเชื่อพื้นบ้านเกาหลี ความฝันทำหน้าที่เป็นนิมิตหมายบอกเหตุมีทั้งทางดีและร้าย แม้ไม่ได้บ่งชี้เหตุการณ์โดยตรง แต่ก็ทำหน้าที่บอกเป็นนัยให้ผู้ฝันเตรียมพร้อมต่อความเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะมาถึง ดังนั้น หมูจึงไม่ได้เป็นเพียงสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับความอุดมสมบูรณ์หรือความมั่งคั่งเท่านั้น หากยังมีบทบาทในฐานะผู้แจ้งเหตุล่วงหน้าที่เชื่อมโยงโลกแห่งความฝันเข้ากับโลกของมนุษย์ และความเชื่อพื้นบ้านก็เช่นกัน หมูเป็นสัตว์ที่มีบทบาท เป็นผู้ที่ทำหน้าที่สื่อสารถึงเหตุการณ์อนาคตในเชิงสัญลักษณ์ได้เช่นกัน อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการกำกับและควบคุมพฤติกรรมของผู้คนในสังคมอีกด้วย

1.4) หมูเป็นเทพเจ้าแห่งผืนดิน

ชา ยงจุน (차용준, 2000) ได้กล่าวว่า จากหนังสือทงกุกเซซิกกี (동국세시기) ซึ่งกล่าวถึงพิธีกรรมตามรอบปีของเกาหลี ได้บันทึกไว้ว่า ในวันกุนแรก (상해일) ของเดือนหนึ่งในทุกปี ราชสำนักจะมีการรวมตัวของชนที่อายุน้อยหลายร้อยคน แล้วใช้คบไฟจ่อไปที่พื้นดินพร้อมกับกล่าวว่า 돼지 그슬리자 (ลงจุมูกของหมู) โดยตระเวนทำเช่นนี้ในหลายพื้นที่ เนื่องจากเชื่อว่าหมูเป็นสัตว์ที่เข้ามาทำลายผลผลิตทางการเกษตร ประเพณีดังกล่าวจึงเสมือนเป็นการขับไล่หมู แต่ขณะเดียวกันก็อาจตีความได้ว่าเป็นการปลุกเทพเจ้าแห่งผืนดิน เพื่ออธิษฐานให้ปีนั้นอุดมสมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้ หมูจึงปรากฏนัยเชิงสัญลักษณ์ในฐานะตัวแทนของเทพเจ้าผืนดินอีกด้วย

อีกทั้งยังมีความเชื่อว่า วันกุนแรกเป็นวันที่เทพเจ้าหมูจะลงมาช่วยเหลือมนุษย์ ส่งผลให้เกิดพิธีกรรมหลากหลายที่เชื่อมโยงกับวันดังกล่าว เช่น การคว่ำเมล็ดธัญพืชแล้วนำไปใส่ไว้ในกระเป๋ามู โดยเชื่อว่าเป็นการถวายแก่เทพเจ้าหมูเพื่อขอความอุดมสมบูรณ์ หรือการที่ผู้มีผิวคล้ำจะนำเต้าหู้มาทาที่ใบหน้า โดยเชื่อว่าจะทำให้ผิวพรรณขาวขึ้น จากความเชื่อและพิธีกรรมเหล่านี้สะท้อนภาพลักษณ์ของหมูในฐานะสัตว์สัญลักษณ์สองนัย คือ ในด้านหนึ่งเป็นผู้ถูกรังเกียจและถูกขับไล่เพราะสร้างความเสียหายต่อพืชผลทางการเกษตร แต่อีกด้านหนึ่งกลับถูกยกย่องให้เป็นสื่อกลางแห่งความอุดมสมบูรณ์และเป็นตัวแทนของเทพเจ้าผืนดิน ความเชื่อนี้จึงแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงคู่ตรงข้ามที่สังคมเกาหลีโบราณมีต่อหมู ทั้งในฐานะผู้ก่อภัยและผู้ประทานความอุดมสมบูรณ์ในเวลาเดียวกัน

2) หมูเป็นแม่สื่อที่ช่วยในการมีบุตรและสร้างต้นตระกูล

หมูเป็นสัตว์ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการช่วยให้มีบุตร ซึ่งเป็นบุตรของกษัตริย์ผู้ที่จะขึ้นครองราชย์ปกครองบ้านเมือง ซึ่งปรากฏในหนังสือซัมกุกซากี เล่มที่ 16 ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับกษัตริย์ซันซัง (산상왕) แห่งราชวงศ์โคกูรยอไว้ว่า ในปีครองราชย์ปีที่ 7 เดือน 3 ฤดูใบไม้ผลิ พระองค์ไม่มีบุตรธิดา จึงได้เสด็จไปอธิษฐานเพื่อขอบุตรกับเทพเจ้าภูเขาและเทพเจ้าแม่น้ำ ต่อมาพระองค์ได้ทรงพระสุบินว่ามีเทพเจ้าปรากฏขึ้นในความฝันและได้มอบไหใบเล็กๆ ให้กับพระองค์ พร้อมกับกล่าวว่าเราจะช่วยให้ท่านมีพระโอรส

ต่อมาเมื่อเดือน 11 ปีที่ 12 ฤดูหนาว พระองค์ได้ทำพิธีบวงสรวงเทพเจ้าแห่งสวรรค์โดยใช้หมูเป็นเครื่องบวงสรวง แต่ในระหว่างที่ประกอบพิธีอยู่นั้น หมูที่นำมาเป็นเครื่องบวงสรวงก็ได้วิ่งออกไปจากพิธี ดังนั้นเจ้าหน้าที่ที่ดูแลพิธีบวงสรวงจึงได้วิ่งตามหมูไป และเมื่อมาถึงหมู่บ้านซุง (주통촌) ก็มีหญิงสาวผู้หนึ่งจับหมูตัวนั้นได้และมอบคืนให้กับเจ้าหน้าที่เหล่านั้น เมื่อเจ้าหน้าที่นำหมูตัวนั้นไปที่ประกอบพิธีพร้อมกับทูลเล่าเรื่องราวว่ามีหญิงสาวผู้หนึ่งจับหมูไว้ได้ ทำให้กษัตริย์รู้สึกประหลาดใจ เมื่อพลบค่ำพระองค์จึงได้อำพรางกายและได้ลักลอบไปพบกับหญิงสาวผู้นั้น ครั้นเมื่อพระองค์เสด็จไปถึงเรือนของหญิงสาวผู้นั้น ทั้งสองได้มีความสัมพันธ์อันลึกซึ้งกัน และในเดือน 9 ปีที่ 13 ผู้หญิงคนดังกล่าวก็ได้ให้กำเนิดบุตรชาย ซึ่งภายหลังเป็นที่ทราบกันว่าเป็นพระโอรสของพระมหากษัตริย์⁴

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า หมูถูกมองในฐานะสัตว์ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง ซึ่งนำพาให้กษัตริย์กับหญิงสาวได้มาพบกัน และนำไปสู่การประสูติพระโอรส ด้วยเหตุนี้ พระโอรสจึงได้รับพระนามว่า คโยเซ (교세) อันมีความหมายว่า พระโอรสที่ถือกำเนิดขึ้นโดยมีหมูเป็นสื่อกลาง พระโอรสพระองค์นั้นต่อมาได้ขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์ทงช็อน (동천왕) กษัตริย์ลำดับที่ 11 แห่งราชวงศ์โคกูรยอ โดยแสดงถึงแนวคิดที่ว่ากษัตริย์ถือกำเนิดขึ้นด้วยวิถีทางอันพิเศษแตกต่างจากสามัญชนทั่วไป หมูที่ปรากฏในเรื่องเล่านี้จึงทำหน้าที่เสมือนแม่สื่อที่เชื่อมโยงโลกของมนุษย์เข้ากับโชคชะตาและความมั่นคงของราชวงศ์

นอกจากการให้กำเนิดกษัตริย์แล้ว หมูยังปรากฏเป็นสัตว์ที่สร้างต้นตระกูลอีกด้วย เช่น จากตำนานการเกิดนามสกุลคิมของเมืองค्योंจุง ได้ปรากฏว่าหมูเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเกิดขึ้นของตระกูลดังกล่าว นั่นคือในสมัยชิลลาที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งได้มีหมูทองปรากฏตัวขึ้น และได้ลักพาตัวผู้คนไป แม้กระทั่งภรรยาของผู้นำหมู่บ้านก็ถูกลักพาตัวไปด้วย ดังนั้นผู้คนจึงได้กระจายกันออกค้นหาตามจุดต่าง ๆ ทุกพื้นที่ของภูเขา ก็พบว่าหมูสีทองอยู่ในถ้ำ ซึ่งกำลังควบคุมตัวภรรยาของหัวหน้าหมู่บ้านอยู่ หัวหน้าหมู่บ้านจึงพยายามคิดหาวิธีการต่างๆ ที่จะ

⁴ สำหรับหญิงสาวดังกล่าว เมื่อตอนที่แม่ได้ตั้งครรภ์นางนั้น แม่ของนางก็ได้ให้หมอดูในหมู่บ้านทำนาย ซึ่งหมอดูได้ทำนายว่า บุตรสาวของนางจะได้เป็นพระมเหสีอย่างแน่นอน นางจึงตั้งชื่อบุตรสาวว่า ฮุนยอ (후녀) ซึ่งมีความหมายว่า หญิงสาวที่จะเป็นพระมเหสี หลังจากที่ กษัตริย์ ซันซัง ได้มีความสัมพันธ์กับฮุนยอเป็นเวลาละแ่นเดือน พระมเหสีตระกูลฮุนซึ่งเป็นพระมเหสีเดิมรู้สึกอิจฉาริษยานาง จึงได้ส่งทหารไปฆ่านางฮุนยอ แต่นางฮุนยอได้กล่าวกับทหารว่า นี่เป็นคำสั่งของกษัตริย์หรือว่าเป็นคำสั่งของพระมเหสี ตอนนี้ในท้องของเรามีบุตรของกษัตริย์อยู่ หากท่านจะฆ่าเรา เราก็มัวอะไร แต่ท่านจะฆ่าบุตรของกษัตริย์ได้หรือ เมื่อได้ยินดังนั้น บรรดาทหารก็ไม่กล้าฆ่านาง จึงได้กลับไปทูลกับพระมเหสีตระกูลฮุนว่า นางฮุนยอกำลังตั้งครรภ์ พระมเหสีตระกูลฮุนรู้สึกโกรธมาก แต่ก็ไม่สามารถฆ่าบุตรของกษัตริย์ได้ ต่อมาความทราบถึงกษัตริย์ พระองค์จึงได้ส่งทหารไปรับนางฮุนยอเข้ามาอยู่ในพระราชวัง และต่อมานางก็ได้ให้กำเนิดพระโอรส และพระองค์ตั้งชื่อว่า คโยเซ (교세) และเมื่อกษัตริย์ซันซังสวรรคต พระโอรสคโยเซก็ได้ขึ้นครองราชย์ในปี ค.ศ. 227 (네이버 지식백과, n.d.)

ช่วยเหลือภรรยาของตน ในที่สุดก็เกิดความคิดว่าหมูจะกลัวหนังของกวาง ดังนั้น หัวหน้าหมู่บ้านจึงนำเชือกที่ทำจากหนังกวางไปขู่ให้หมูปล่อยตัวภรรยาของเขา และในที่สุดก็สามารถช่วยเหลือออกมาได้ หลังจากนั้นไม่นาน ภรรยาของเขาก็ได้ตั้งครรภ์และให้กำเนิดเด็กผู้ชายคนหนึ่ง นั่นก็คือ ชเว ชีว็อน (최치원) นั่นเอง กล่าวกันว่า ชเว ชีว็อนเป็นต้นตระกูลของตระกูลคิม ที่มีต้นกำเนิดจากเมืองคยองจู และถือว่าเป็นบุตรหลานของหมูสีทอง (국사편찬위원회, 1983)

จากตำนานดังกล่าวสามารถตีความได้ว่า หมูเป็นสัตว์ที่มีบทบาทในฐานะสื่อกลางของเทพเจ้าที่ช่วยนำไปสู่การให้กำเนิดบุตร ผู้ซึ่งจะเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ปกครองบ้านเมืองในอนาคต จึงอาจกล่าวได้ว่า หมูทำหน้าที่เสมือนแม่สื่อในกระบวนการเชื่อมโยงระหว่างโลกมนุษย์กับโลกศักดิ์สิทธิ์ ในทำนองเดียวกัน การกำเนิดนามสกุล คิมของเมืองคยองจู ก็สะท้อนความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่สัมพันธ์กับหมู ซึ่งแฝงนัยถึงความเป็นตระกูลที่มีอำนาจ ความมั่งคั่ง และความเจริญรุ่งเรือง ความเชื่อเชิงคติชนนี้จึงแสดงให้เห็นว่า หมูได้รับการยกสถานะให้เป็นสัญลักษณ์แห่งโชค ลาภและอำนาจทางการเมืองในสังคมเกาหลีโบราณ

สำหรับหมูกับบทบาทแม่นั้น นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นนี้แล้ว ยังปรากฏจากเรื่องเล่าของชายหนุ่มที่ได้แต่งงานด้วยการช่วยเหลือของหมูป่า ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า มีชายหนุ่มผู้หนึ่งอาศัยอยู่ในบ้านผู้อื่นที่มีบุตรสาวสวย วันหนึ่งเขาได้ฝันว่ามีหมูสีทองปรากฏขึ้นพร้อมกับกล่าวว่าถึงเวลาแล้วที่เขาจะต้องแต่งงาน ดังนั้นขอให้ถอนขนหมูจำนวนสามเส้นไปปักไว้บริเวณที่หญิงสาวผู้นั้นปัสสาวะ หากทำเช่นนั้นแล้วจะทำให้หญิงสาวผู้นั้นป่วย และชายหนุ่มจะทำให้หายป่วยได้โดยการถอนขนหมูสามเส้นนั้นออก หลังจากนั้นก็ได้แต่งงานกับหญิงสาวผู้นั้น หลังจากที่ชายหนุ่มลืมนึกถึงความฝัน ในที่สุดก็ได้ตัดสินใจทำตามฝันดังกล่าว และในที่สุดเขาก็ได้แต่งงานกับหญิงสาวผู้นั้น ดังนั้น หมูที่ปรากฏในความฝันจึงถูกมองเสมือนเป็นเทพเจ้าผู้ประทานเนื้อคู่ อันสะท้อนการยกสถานะของหมูจากสัตว์สามัญให้กลายเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่มีพลังในการชี้นำโชคชะตา ขณะเดียวกันหมูก็กทำหน้าที่เป็นแม่สื่อที่เชื่อมโยงชายหนุ่มและหญิงสาวให้ได้ครองคู่กัน การแต่งงานในเรื่องเล่านี้จึงมิได้เกิดขึ้นจากพลั้งเผลอ หากแต่เป็นผลจากพลังวิเศษหรือพลังเหนือธรรมชาติที่เข้ามากำกับและกำหนด ซึ่งพลังเหล่านั้นถูกสื่อออกมาผ่านสัญลักษณ์ของหมูนั่นเอง

นอกจากนี้ยังมีเรื่องเล่าที่ชายทำนาได้ช่วยเหลือหมูป่า โดยการให้อาหารและทำให้รอดพ้นจากความตาย หมูป่าจึงอยากตอบแทนบุญคุณ จึงได้พาชายผู้นั้นไปที่หมู่บ้านแห่งหนึ่ง และได้มุ่งไปที่บ้านเศรษฐีผู้หนึ่ง และบอกว่าที่บ้านหลังนั้นมีหญิงสาวสองคน ยิ่งแรกมีธัญพืชสีขาวและสีแดงซึ่งช่วยผู้ตายให้ฟื้นชีพขึ้นได้ ส่วนยุงที่หูกจะช่วยให้คนที่จะมาเป็นภรรยาของเธอฟื้นคืนชีพขึ้นได้ หลังจากที่ชายหนุ่มได้ช่วยเหลือหญิงสาวผู้นั้นฟื้นคืนชีพ เขาจึงได้ตามชายหนุ่มมาที่บ้านเพื่อเป็นภรรยาของชายหนุ่ม และหมูได้กล่าวว่า พรุ่งนี้เขาจะกลับไปสวรรค์ ดังนั้นขอให้นำหนังไปฝัง และขอให้มีความสุข หลังจากที่หมูป่าตัวนั้นตาย เขาก็ได้เซ็นไหว้หมูป่านั้น ทำให้เขามีชีวิตที่มีความสุข และต่อมาก็ได้เป็นเศรษฐี (김용기, 2012)

ดังนั้น จากเรื่องเล่าดังกล่าวสามารถตีความได้ว่า หมูได้รับการยกสถานะให้เป็นเทพเจ้าผู้มีถิ่นกำเนิดจากสวรรค์ อีกทั้งยังมีบทบาทในฐานะแม่สื่อ หรือผู้จัดการความสัมพันธ์ (mediator) ในฐานะสัตว์ที่เป็นสื่อกลางที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโชคชะตาแห่งการเป็นคู่ครอง โดยใช้พลังเหนือธรรมชาติเป็นกลไกสำคัญ อันสะท้อนให้เห็นว่าการแต่งงานถูกมองว่าอยู่ภายใต้อำนาจศักดิ์สิทธิ์ มิใช่เพียงการตัดสินใจของมนุษย์เพียง

ฝ่ายเดียว อย่างไรก็ตาม เรื่องเล่าดังกล่าวยังสะท้อนนัยสำคัญว่า การที่มนุษย์จะได้รับความช่วยเหลือจากเทพเจ้า หรือพลังเหนือธรรมชาตินั้น ย่อมขึ้นอยู่กับประเพณีปฏิบัติความดีของผู้คนด้วย (김열규, 1976; 김용기, 2012; 천진기, 2004)

3) หมูเป็นสัตว์คุ้มครองความปลอดภัย

3.1) คุ้มครองความปลอดภัยในชีวิต

ในหนังสือซัมกุกยูซา เล่มที่ 1 ได้บันทึกเรื่องเล่าเกี่ยวกับ กล้องคอมุนโก (사금갑) ว่า เมื่อกษัตริย์โซจี เสวยราชย์ได้ 10 ปี พระองค์เสด็จไปยังศาลาซ็อนซ็อนจ็อง (천전정) วันหนึ่งได้มีนกกาและหนูเข้ามา และกล่าวกับ พระองค์ว่าให้ตามเส้นทางที่นกกาบินไป พระองค์จึงรับสั่งให้ทหารม้าติดตามนกกาไปจนถึงหมู่บ้านพีชน (피촌) ที่นั่น ทหารพบหมูสองตัวกำลังต่อสู้กันอยู่ริมสระน้ำ ด้วยความสนใจจึงหยุดดูการต่อสู้ของหมู ทำให้พลัดหลงจากเส้นทาง ของนกกา ต่อมา ชายชราผู้หนึ่งได้ขึ้นมาจากสระและมอบกล้องลึกลับแก่ทหารม้าเพื่อให้นำไปมอบให้กับกษัตริย์โซจี พร้อมกับให้พูดว่า หากเปิดกล้องนี้จะมีคนตายสองคน แต่หากไม่เปิดจะมีคนตายเพียงหนึ่งคน เมื่อทหารนำกล้องไป ถวายกษัตริย์ พระองค์ทรงครุ่นคิดว่าจะทำอะไร โหรหลวงจึงกราบทูลว่า หนึ่งคน หมายถึง กษัตริย์ และ สองคน หมายถึง บุคคลทั่วไป ด้วยเหตุนี้ กษัตริย์จึงตัดสินใจเปิดกล้อง เพื่อไม่ให้ประชาชนต้องล้มตาย ภายในกล้องนั้นมี ข้อความ 射琴匣 (사금갑 – กล้องคอมุนโก)⁵ พระองค์จึงใช้ธนูยิงไปที่กล้องคอมุนโกที่วางอยู่ และเมื่อยิงกล้องดังกล่าว ก็พบศพของชายทาสกับเจ้าหญิงผู้เป็นคนรัก ทั้งคู่ได้วางแผนลอบปลงพระชนม์กษัตริย์โซจี และหลบซ่อนตัวอยู่ภายใน กล้องคอมุนโก ด้วยเหตุนี้กษัตริย์โซจีจึงทรงเห็นว่า เพราะหมูที่ทำให้ทหารหลงทางจากนกกา พระองค์จึงรอดพ้นจาก ภัยร้ายในครั้งนี้ ผู้คนจึงได้กำหนดให้วันกุนแรกของเดือนหนึ่ง (상해일) เป็นวันระวังคำพูด⁶ เพื่อเตือนสติให้ผู้คนใช้ วาจาอย่างรอบคอบ และไม่พูดโดยไม่ไตร่ตรอง (주보돈, 2019)

นอกจากนี้จากตำนานเกี่ยวกับกษัตริย์ทงมย็อง (동명) หรือที่รู้จักกันในนามจุมง ผู้สถาปนาอาณาจักรโคกูรยอ เป็นโอรสของนางสนมผู้หนึ่ง ซึ่งพระราชานในขณะนั้นมีพระประสงค์จะกำจัด เนื่องจากโหรหลวงทำนายว่าเด็กคน ดังกล่าวจะเป็นกษัตริย์ในอนาคต ทหารจึงได้นำทารกดังกล่าวไปทิ้งไว้ในเล้าหมู แต่หมูกลับพ่นควันลึกลับออกมา ปกป้อง ทำให้เด็กไม่เป็นอันตราย พระองค์จึงรับสั่งให้นำทารกดังกล่าวไปไว้ในคอกม้าเพื่อให้ม้าเหยียบตาย แต่ม้าก็พ่น ควันออกมาปกป้องเช่นกัน เด็กชายจึงรอดชีวิต

เมื่อเติบโตขึ้น ทงมย็องซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการยิงธนูไม่เคยพลาดเป้าแม้แต่ครั้งเดียว พระราชาก็มีรับสั่ง ให้ทหารไล่ล่าเพื่อกำจัด ทงมย็องจึงจำต้องหลบหนีไปทางใต้ ระหว่างทางเขามาถึงสระน้ำออมโฮซู ซึ่งกว้างใหญ่เกินกว่า จะข้ามไปได้ เขาจึงใช้ธนูแทงลงไปในน้ำ ปรากฏว่าฝูงปลาและตะพาบน้ำพากันโผล่ขึ้นมาสร้างสะพานให้เขาข้ามไป ได้อย่างปลอดภัย เมื่อเขาผ่านพ้นไปแล้ว ฝูงสัตว์ก็หายกลับลงน้ำ ทำให้กองทัพที่ไล่ตามมาไม่สามารถข้ามได้และต้อง

⁵ ซากัมกับ (사금갑) หมายถึง กล้องใส่คอมุนโกซึ่งเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านเกาหลีอย่างหนึ่ง มีจำนวน 12 สาย จัดเป็นเครื่องดนตรีใน ราชสำนัก ใช้ในอดีต

⁶ จากเรื่องเล่าข้างต้นนี้ กษัตริย์จึงได้กำหนดให้วันนี้เป็นวันโอกีอิล (오기일) หมายถึง วันที่ระลึกนกกา ซึ่งมีขึ้นตั้งแต่สมัยพระเจ้าโซจี แห่งราชวงศ์ซิลลา และมีการบวงสรวงนกกาด้วยยักบับ (약밥)

ล้มเลิกการไล่ล่า สะท้อนให้เห็นถึงการปกป้องคุ้มครองของธรรมชาติและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีต่อผู้ก่อตั้งราชวงศ์ หลังจากนั้น ทงมย็องได้สถาปนาอาณาจักรโคกูรยอขึ้นที่ดินแดนดังกล่าว

หมูในตำนานกษัตริย์ทงมย็องได้รับการยกให้เป็นสัตว์ที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือในการคุ้มครอง ซึ่งการพันคว้นลึกลับเพื่อช่วยทารกให้รอดพ้นจากอันตรายสะท้อนบทบาทของหมูในฐานะสัญลักษณ์แห่งเทพผู้พิทักษ์ ผู้ที่ได้รับการปกป้องจากหมูคือกษัตริย์ผู้ก่อตั้งราชวงศ์ อันเป็นการยืนยันว่าราชบัลลังก์และอำนาจทางการเมืองได้รับการรับรองจากพลังสวรรค์ ในเชิงคติชน หมูจึงทำหน้าที่เชื่อมโยงธรรมชาติ ความศักดิ์สิทธิ์ และการปกครองเข้าด้วยกัน และถูกยกให้เป็นสัตว์ผู้พิทักษ์ที่สร้างความชอบธรรมแก่กษัตริย์และราชวงศ์ในการปกครองบ้านเมือง

3.2) คุ้มครองความปลอดภัยในทรัพย์สิน

หมูเป็นผู้คุ้มครองความปลอดภัยในทรัพย์สินปรากฏจากเรื่องเล่าของจังหวัดช็อลลา ที่ได้เล่าไว้ว่า มีครอบครัวหนึ่งได้พบหมูตัวหนึ่งเดินกลับเข้ามาในบ้านของตนเองอย่างน่าประหลาด หลังจากนั้นเวลาผ่านไปสิบปี ครอบครัวนี้ก็ค่อย ๆ ร่ำรวยขึ้นจนกลายเป็นเศรษฐีและได้รับตำแหน่งขุนนาง ผู้คนจึงเชื่อว่าความมั่งคั่งดังกล่าวเกิดจากบุญบารมีของหมูตัวนั้น ต่อมา หมูได้พาลูก ๆ ออกไปจากบ้าน เจ้าของบ้านจึงตีความว่าเป็นลางร้ายและกังวลว่าจะเกิดเคราะห์ร้ายกับครอบครัว หมูตัวนั้นจึงเดินทางไปขออาศัยอยู่กับพรานป่าเป็นเวลาหนึ่งคืน และในคืนเดียวกันนั้นเอง มีขโมยยกพวกเข้ามาเพื่อหวังจะขโมยทรัพย์สมบัติในบ้านพรานป่า แต่หมูกลับลุกขึ้นต่อสู้และช่วยปกป้องทรัพย์สินทั้งหมดไว้ได้ (이필영, n.d.)

จากเรื่องเล่าดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าหมูทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์สมบัติ และถูกยกสถานะเปรียบเสมือนเทพผู้ดูแลความมั่งคั่งของมนุษย์ เหตุการณ์ที่หมูไปอาศัยอยู่กับพรานป่าและช่วยปกป้องทรัพย์สินจากการถูกโจรกรรม สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทเชิงสัญลักษณ์ของหมูว่า หมูไม่ใช่เพียงผู้ดึงดูดโชคลาภ แต่ยังเป็นผู้พิทักษ์ที่คอยรักษาความปลอดภัยและความอุดมสมบูรณ์ของครอบครัวและชุมชน ในเชิงคติชน ความเชื่อดังกล่าวสะท้อนการยกระดับหมูให้กลายเป็นสัตว์มงคล ซึ่งมีบทบาททั้งในด้านการอำนวยความสะดวกและการคุ้มครองทรัพย์สิน การรับรู้เช่นนี้ทำให้หมูกลายเป็นสัตว์ที่มีคุณค่าพิเศษในระบบความเชื่อของชาวเกาหลี ทั้งในฐานะสัตว์มงคลและในฐานะเทพผู้พิทักษ์ที่ผจญภัยด้านเศรษฐกิจ ความมั่งคั่ง และความศักดิ์สิทธิ์เข้าด้วยกัน

4) หมูเป็นสัญลักษณ์แห่งความมั่งคั่งและความอุดมสมบูรณ์

การที่มีความเชื่อว่าหมูเป็นสัตว์ที่แสดงถึงทรัพย์สินนั้น เนื่องจากคำว่า ‘หมู’ ในคำอักษรจีน ปรากฏใช้คำว่า 豚 (돈) พ้องเสียงกับคำว่า เงิน (돈) และหมูเมื่อตั้งท้องก็จะมีลูกหลายตัว จึงหมายถึง ความเจริญรุ่งเรืองของธุรกิจได้ด้วย และปัจจุบันนี้ก็ยังเชื่อว่าหมูเป็นสัตว์ที่ช่วยทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์และทำให้ธุรกิจเจริญรุ่งเรือง จากบันทึกประวัติศาสตร์สมัยโครยอได้กล่าวถึงการบวงสรวงในสมัยโครยอ ในกรณีที่มีผู้แทนพระองค์เป็นผู้ทำพิธีได้ใช้หมูในการบวงสรวงเทพเจ้าประจำทิศ โดยนำหมูไปบวงสรวงทิศละหนึ่งตัว รวมทั้งหมด 5 ตัว เช่นเดียวกับการบวงสรวงที่ศาลเจ้าบูรพกษัตริย์สมัยโชซอน และการบวงสรวงศาลเทพเจ้าแห่งการเกษตร เนื่องจากได้กำหนดให้หมูเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ หรือนำรูปปั้นดินเหนียวรูปหมูใส่ลงไปในหลุมฝังศพสมัยชิลลาซึ่งต้องการสื่อความหมายว่า ขอให้ชีวิตหลังความตายหรือโลกแห่งความตายอุดมสมบูรณ์ไปด้วยอาหาร อีกทั้งหมูเป็นสัตว์ที่มีความอดทน ไม่ว่าจะอยู่ในลักษณะสภาพอากาศอย่างไรก็สามารถเจริญเติบโตและปรับตัวได้ดี

เป็นสัตว์ที่กินอาหารหลากหลายได้ และเป็นสัตว์ที่เจริญเติบโตได้เร็วอีกด้วย ดังนั้นจึงถูกกำหนดให้เป็นสัตว์ที่มีความหมายว่า มีทรัพย์สินจำนวนมาก

หมูเป็นสัตว์มงคลและเป็นสัญลักษณ์ของทรัพย์สิน ความโชคดี ดังนั้น หมูจึงเป็นเทพเจ้าของการทำธุรกิจ หรือหน้าที่การงาน หรือเรียกว่า เทพเจ้าแห่งทรัพย์สิน ในสมัยก่อนคนที่มีฐานะร่ำรวยได้บริจาคลูกหมูให้กับคนยากจนครอบครัวละหนึ่งตัว เมื่อผู้ที่ได้รับมอบหมูได้เลี้ยงหมูนั้นจนเติบโตและออกลูก ก็จะทำลูกหมูนั้นไปคืนผู้ที่มอบให้ และลูกหมูที่ได้รับคืนนั้นก็จะนำไปมอบให้กับคนยากจนรายอื่นต่อไป

จากตำนานเกี่ยวกับหมูของจังหวัดชิลลาที่ได้กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าหมูเป็นสัตว์มงคลที่แสดงถึงความมั่งคั่งและโชคลาภ และหมูได้รับการยกย่องให้เป็นสัญลักษณ์ของเทพผู้ดูแลเศรษฐกิจในครอบครัว หรือเทพแห่งทรัพย์สิน ผู้คุ้มครองทรัพย์สินและความมั่งคั่ง

5) หมูเป็นผู้นำวิญญาณและเป็นสัญลักษณ์ของอาหารในโลกแห่งความตาย

ในสมัยชิลลามีธรรมเนียมการฝังรูปปั้นสัตว์ลงในหลุมฝังศพเพื่อทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์เชิงพิธีกรรม ซึ่งหนึ่งในนั้นคือรูปปั้นหมู การใส่รูปหมูลงในหลุมศพมีความหมายสองประการ คือ หมูทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวิญญาณที่จะพาผู้ตายไปสู่ปรโลก และในขณะเดียวกันหมูก็ยังถูกมองว่าเป็นอาหารของผู้ตายในโลกหน้า ความเชื่อนี้สะท้อนการมองหมูในฐานะสัตว์ที่มีบทบาททั้งในมิติพิธีกรรมและในมิติของการยังชีพ อิทธิพลจากวัฒนธรรมจีนก็มีบทบาทสำคัญในธรรมเนียมนี้ โดยเฉพาะในราชวงศ์หยินที่มีการใช้หมูเป็นเครื่องเซ่นไหว้ และในราชวงศ์ฮั่นได้มีการสร้างรูปหมูแกะสลักจากหยกหรือหินอ่อนสีขาว เรียกว่า อกตุน (옥돈) เพื่อใช้ในพิธีศพของผู้มีฐานะสูง รูปหมูหยกดังกล่าวถูกวางไว้ตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกายผู้ตาย เช่น ในมือ หน้าอก ปาก อวัยวะเพศ และดวงตา โดยมีนัยว่าเป็นเสบียงสำหรับภพหน้า ขณะเดียวกันก็เป็นสัญลักษณ์แห่งพลังชีวิตที่คอยปกป้องรักษาดวงวิญญาณอีกด้วย

การปรากฏรูปแกะสลักหมูจากหยกนั้นสะท้อนให้เห็นว่าหมูเป็นสัตว์เชื่อมโลก ทำหน้าที่ทั้งส่งวิญญาณและหล่อเลี้ยงวิญญาณในปรโลก การปรากฏของหมูในพิธีศพสมัยชิลลาจึงสะท้อนบทบาทของหมูในเชิงคติชนว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งความต่อเนื่องระหว่างโลกนี้กับโลกหน้า ดังนั้น ในพิธีฝังศพ สิ่งของที่ทำขึ้นเพื่อบรรจุร่วมกับร่างผู้ตายจึงมักเป็นรูปปั้นหมูหรือเล้าหมู ซึ่งถูกมองว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องฝังไปพร้อมกับผู้ตาย เพื่อทำหน้าที่ทั้งเป็นสัญลักษณ์เชิงพิธีกรรมและเป็นเสบียงในปรโลก

รูปภาพที่ 1 อกตุน (옥돈) ของเมืองนังนัง (국립민속박물관, 2006)

6) หมูเป็นเครื่องรางและสิ่งบำบัดการเจ็บป่วย

หมูในความเชื่อพื้นบ้านเกาหลียังปรากฏในฐานะยันต์และเครื่องมือในการรักษาโรคอีกด้วย เช่น การนำจุมูกหมูมาแขวนไว้ที่หน้าบ้านหรือติดภาพหมูที่ประตู เชื่อว่าจะช่วยดึงดูดทรัพย์สิน ความเจริญ และปกป้องครอบครัวจากสิ่งชั่วร้าย ภาพหมูหรือจุมูกหมูจึงถูกมองว่าเป็นยันต์นำโชคที่ให้ทั้งความมั่นคงทางกายภาพและความสบายใจทางจิตวิญญาณ

ในด้านการรักษาโรค ความเชื่อพื้นบ้านยังยกให้หมูมีบทบาทเป็นสัตว์บำบัดรักษา โดยมีการใช้ส่วนต่าง ๆ ของหมูเป็นเครื่องมือบำบัด เช่น หากเด็กมีอาการน้ำลายไหลไม่หยุด ผู้คนจะนำจุมูกหมูมาแขวนไว้ที่คอเด็กเพื่อให้หยุดอาการนั้น หรือในกรณีที่ผู้ป่วยมีปัญหาเกี่ยวกับอาหารไม่ย่อย ก็มีความเชื่อว่าสามารถรักษาได้ด้วยการกินมูลหมู เพราะเชื่อว่าพลังของกลิ่นเหม็นฉุนรุนแรงนั้น จะทำให้ภูตผีปีศาจหรือสิ่งไม่ดีที่เป็นต้นเหตุแห่งโรคร้ายหนีไป เมื่อผีร้ายถูกขับไล่ ความเจ็บป่วยก็จะหายไปเช่นกัน ความเชื่อเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า หมูเป็นสัตว์ที่ถูกยกสถานะเป็นสัตว์ที่มีพลังในการคุ้มครอง บัดเป่าภัยร้าย และบำบัดความเจ็บป่วย

สำหรับความเชื่อของชาวเกาหลีเกี่ยวกับหมูในฐานะสัตว์ที่ช่วยรักษาโรคนั้น นอกจากตัวอย่างที่กล่าวมาแล้ว ยังปรากฏความเชื่อในลักษณะอื่น ๆ ดังต่อไปนี้ (최래옥, 1995)

เมื่อโดนงูกัด ให้กินน้ำงาที่สกัดในปีกุน เดือนกุน และวันกุน

หากกินลูกพลับแห้งแล้วอาเจียนให้กินเนื้อหมู

ในปีหมูดำ (정해년) เชื่อว่า หากสามีและภรรยาทะเลาะกันต่อหน้าลูกจะทำให้ลูกเป็นไข้

แม่ลูกอ่อนกินขาหมูตุ๋นจะทำให้มีน้ำนมเยอะ

หากเป็นโรคไข้ดำอืดแดง (성홍열) ก็ให้นำอุจจาระหมูไปละลายน้ำแล้วดื่ม

หากเป็นอีสุกอีใส ให้นำอุจจาระหมูไปเผาไฟจนดำแล้วนำมาดื่ม

หากมีไข้ขึ้นสูง ให้นำอุจจาระหมูไปละลายน้ำอุ่นแล้วรับประทานจะทำให้ไข้ลด

หากน้ำร้อนลวกหรือไฟไหม้ ให้นำอุจจาระหมูไปละลายน้ำแล้วทา

หากเป็นไอกรน (백일해) ให้ดื่มเลือดจากหางหมู

หากเป็นลมให้กินน้ำมันหมู

หากสติไม่ดีหรือสติฟั่นเฟือน ให้นำอุจจาระหมูที่แห้งแล้วละลายน้ำแล้วดื่ม

จากความเชื่อพื้นบ้านที่ปรากฏ หมูและส่วนต่าง ๆ ของหมู ไม่ว่าจะเป็นเนื้อ เลือด ขา น้ำมัน หรือแม้กระทั่งอุจจาระ ล้วนถูกนำมาใช้เป็นยาพื้นบ้านสำหรับรักษาโรคหลากหลาย ตั้งแต่อาการทั่วไป เช่น ไข้สูง อาเจียน ไปจนถึงโรคที่รุนแรงอย่างไข้ดำอืดแดง หรือแม้แต่อาการสติฟั่นเฟือน ความเชื่อนี้ชี้ให้เห็นว่า หมูยังถูกยกสถานะให้เป็นสัตว์ที่มีพลังในการขับไล่สิ่งชั่วร้ายและภูตผี ซึ่งในทัศนะคติพื้นบ้านถูกมองว่าเป็นต้นเหตุของความเจ็บป่วย การใช้หมูในลักษณะดังกล่าวสะท้อนคติความเชื่อว่า โรคมิใช่เพียงปรากฏการณ์ทางกายภาพ แต่เป็นผลจากพลังไม่สะอาดหรือการคุกคามของผีร้าย และต้องอาศัยสิ่งที่มีอำนาจเหนือกว่ามาทำร้าย ดังนั้น หมูจึงทำหน้าที่เป็นสัตว์รักษาที่ช่วยเยียวยาโรคร้าย ความเชื่อเช่นนี้สะท้อนโลกทัศน์คติชนที่ผสมผสานชีวิตประจำวันเข้ากับสิ่งเหนือธรรมชาติ ทำให้หมูกลายเป็นสัตว์ที่มีคุณค่าพิเศษทั้งในเชิงเศรษฐกิจ ความศักดิ์สิทธิ์ และพิธีกรรมการรักษาโรค

7) หมูเป็นสัตว์ที่รู้จักบุญคุณ

หมูที่ปรากฏเป็นสัญลักษณ์ของสัตว์ที่มีความหมายถึงความกตัญญูนั้น ปรากฏจากเรื่องเล่าคนทำนาที่ได้ช่วยเหลือหมูป่า ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า ที่หมู่บ้านแห่งหนึ่ง มีชาวนาผู้ใจดีอาศัยอยู่ร่วมกับเศรษฐีผู้มีจิตใจคับแคบ เศรษฐีผู้นี้มักใช้งานชาวนาให้เข้าไปตัดไม้ในป่าอยู่เป็นประจำ แต่กลับไม่ให้ชาวนาได้รับประทานอาหารอย่างเพียงพอวันหนึ่ง ระหว่างที่ชาวนากำลังตัดไม้อยู่นั้น เขาได้เห็นหมูป่าตัวหนึ่งกำลังหนีเอาชีวิตรอดจากนายพราน ชาวนาจึงรีบเข้าไปช่วยชีวิตหมูป่าจากอันตราย ด้วยความซาบซึ้งในบุญคุณ หมูป่าจึงตั้งใจจะตอบแทนชาวนา จึงได้นำทางไปยังที่อยู่ของตน ซึ่งเป็นบ้านหลังงามมุงด้วยกระเบื้อง และกล่าวว่า จะช่วยให้เขาประสบความสำเร็จความมั่งคั่ง โดยแนะนำให้เขาละทิ้งบ้านของเศรษฐีผู้นั้น แล้วไปทำงานเป็นชาวนาให้กับเจ้าของบ้านหลังใหม่

เมื่อชาวนาย้ายไปอยู่บ้านใหม่ และออกไปตัดไม้ตามคำสั่งของเจ้าของบ้าน หมูปาก็แนะนำให้เขาจูงวัวของบ้านออกไปด้วย ปรากฏว่าเจ้าของบ้านรู้สึกประหลาดใจและยินดีอย่างยิ่งที่ชาวนาสามารถจูงวัวตัวนั้นออกมาได้ เนื่องจากเป็นวัวที่มีพลกำลังมหาศาล แต่ไม่มีผู้ใดสามารถควบคุมหรือลากจูงมันได้มาก่อน และแทนที่วัวจะเป็นผู้บรรทุกไม้กลับ หมูปากลับอาสาทำหน้าที่นั้นแทน ซึ่งหมูป่าสามารถแบกไม้ได้พอ ๆ กับวัว สร้างความประทับใจให้กับเจ้าของบ้านอย่างยิ่ง จึงได้ยกลูกสาวให้แต่งงานกับชาวนาผู้นั้น หลังพิธีแต่งงาน หมูป่าได้อวยพรให้ทั้งคู่มีชีวิตสมบูรณ์พูนสุข และได้บอกกับชาวนาว่าเมื่อตนเองสิ้นชีวิตแล้ว ให้ฝังหนังของหมูป่าลงดิน ไม่นานหมูป่าก็จากไปตามคำกล่าวนั้น และหลังจากชาวนาได้ทำตามคำสั่งเสีย และชีวิตของเขาก็เต็มไปด้วยความมั่งคั่งและความสุขตลอดมา (조소진, 2006)

ดังนั้น เรื่องเล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า หมูเป็นสัตว์ที่รู้จักบุญคุณและตอบแทนบุญคุณของผู้ที่ช่วยเหลือตนเอง ซึ่งเป็นคุณธรรมที่สังคมเกาหลีให้ความสำคัญอย่างยิ่ง อีกทั้งยังแสดงถึงแนวคิดสากลที่ว่า การทำความดีไม่สูญเปล่า แต่จะย้อนกลับมาเป็นความเจริญและความมั่งคั่งแก่ผู้กระทำ หรือกล่าวได้ว่า ผู้ที่ช่วยเหลือผู้อื่นย่อมได้รับผลตอบแทนที่ดีในภายหลัง ในเรื่องนี้ หมูป่ามิได้ลืมบุญคุณของชาวนา แต่กลับชดใช้บุญคุณด้วยการนำทางสู่ความมั่งคั่งและช่วยให้เขาได้รับการยอมรับในสังคม การกระทำเช่นนี้ทำให้หมูปากลายเป็นสัญลักษณ์ของสัตว์ที่รู้คุณคน และเมื่อพิจารณาในเชิงคติชน ความกตัญญูในเรื่องนี้มีได้เป็นเพียงคติทางศีลธรรม หากยังทำหน้าที่เป็นกลไกอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และพลังศักดิ์สิทธิ์ที่คอยเกื้อหนุนซึ่งกันและกันอีกด้วย

สรุป

บทบาทของหมูในคติชนเกาหลีโบราณปรากฏในหลากหลายมิติและมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งได้รับการยกสถานะเป็นสัตว์มงคลที่เชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า หมูถูกเชื่อว่ามีญาณพิเศษในการชี้แนะพื้นที่อันเป็นมงคล เช่น ในการกำหนดวงจรัญและการตั้งเมืองหลวง อีกทั้งยังเป็นสื่อกลางในพิธีกรรมบวงสรวงต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดคำขอจากมนุษย์ไปสู่โลกของเทพเจ้า นอกจากนี้ หมูยังทำหน้าที่เป็นผู้แจ้งเหตุล่วงหน้า ผ่านความฝันหรือความเชื่อพื้นบ้าน (속신) ซึ่งชาวเกาหลีมักตีความว่าเป็นสัญญาณของโชคลาภ ความสำเร็จ หรือแม้แต่การแจ้งเตือนให้ระวังภัย

ในด้านสังคมการเมือง หมูถูกยกให้เป็นแม่สื่อหรือผู้จัดการความสัมพันธ์ที่ช่วยให้กษัตริย์หรือบุคคลสำคัญได้พบคู่ครองและให้กำเนิดทายาทผู้มีชะตากรรมพิเศษในการปกครองบ้านเมือง ตลอดจนถูกผูกโยงกับตำนานการ

ก่อกำเนิดตระกูลใหญ่ เช่น นามสกุลคิมของเมืองคยองจู ในอีกแง่หนึ่ง หมูยังทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์ ทั้งในมิติของการปกป้องชีวิต เช่น การช่วยเหลือกษัตริย์ทงมย็องให้รอดพ้นจากอันตราย และในมิติของการคุ้มครองทรัพย์สิน เช่น ตำนานหมูแห่งจังหวัดช็อลลาที่สะท้อนภาพหมูในฐานะเทพผู้ดูแลความมั่งคั่ง นอกจากนี้ หมูยังถูกมองว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งทรัพย์สินและความเจริญรุ่งเรือง จากการพ้องเสียงระหว่างคำว่า หมู (돈) และเงิน (돈) อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมด้านความตาย โดยปรากฏเป็นรูปแกะสลักหยกที่ใส่ในหลุมฝังศพเพื่อทำหน้าที่นำทางวิญญาณและเป็นอาหารในโลกหน้า

ในมิติการแพทย์พื้นบ้าน หมูถูกใช้เป็นสัตว์ในการบำบัดรักษา โดยส่วนต่าง ๆ ของหมูตั้งแต่เนื้อ เลือด ขาน้ำมัน ไปจนถึงอุจจาระ ล้วนถูกนำมาใช้เป็นยาพื้นบ้านรักษาโรค เชื่อว่าพลังกลิ่นหรือเลือดของหมูสามารถขับไล่ภูตผีหรือพลังไม่สะอาดที่เป็นสาเหตุของความเจ็บป่วยได้ และสุดท้าย หมูยังเป็นสัญลักษณ์ของความกตัญญูผ่านเรื่องเล่าของหมูป่าที่ตอบแทนบุญคุณชาวนา โดยการนำพาสู่ความมั่งคั่งและช่วยให้ได้รับการยอมรับในสังคม ซึ่งสะท้อนแนวคิดพื้นฐานของคติชนว่า การทำความดีไม่สูญเปล่า แต่จะย้อนกลับมาเป็นพร ความอุดมสมบูรณ์ และความสุขแก่ผู้กระทำ

ดังนั้นหมูในคติชนเกาหลีจึงมีสถานะเป็นสัตว์ที่ทำหน้าที่ทั้งผู้ชี้นำ ผู้เสียสละ ผู้แจ้งเหตุ ผู้พิทักษ์ ผู้รักษา และผู้ตอบแทนบุญคุณ ซึ่งเชื่อมโยงโลกมนุษย์กับโลกศักดิ์สิทธิ์ และเป็นรากฐานสำคัญในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติ สังคม และอำนาจทางการเมืองในสังคมเกาหลีโบราณ

อย่างไรก็ตาม ได้มีการกล่าวถึงว่าหมูเป็นสัตว์ที่มีความหมายสองนัย กล่าวคือ ในด้านหนึ่ง หมูถูกมองว่าเป็นสัตว์ที่สร้างความเสียหายต่อพืชผลทางการเกษตร เนื่องจากมีพฤติกรรมขุดคุ้ยและทำลายพื้นที่เพาะปลูก จึงมีการจัดพิธี “จุดไฟไล่หมู” เพื่อขับไล่สิ่งไม่พึงประสงค์และป้องกันความเสียหายจากสัตว์ชนิดนี้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้ในเชิงลบต่อหมูในวัฒนธรรมพื้นบ้านเกาหลี ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาครอบคลุมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการวิเคราะห์เชิงลึกในด้านความหมายเชิงลบของหมูในฐานะสัตว์ที่มีพลังสองด้าน อันจะช่วยให้สามารถเข้าใจวัฒนธรรมเกาหลีที่สะท้อนผ่านทัศนคติของสังคมเกาหลีต่อสัตว์ชนิดนี้ได้อย่างรอบด้านยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- 고려문학사 편집부. (2011). *꿈의 해몽 대사전*. 고려문학사.
- 국립민속박물관. (2006). *길몽(吉夢)·재물(財物)의 돼지(亥)*. 국립민속박물관.
- 국사편찬위원회. (1983). *고려사* [高麗史]. 국사편찬위원회.
- 김부식. (2000). *삼국사기*. 을유문화사.
- 김열규. (1976). *한국의 신화*. 일조각
- 김용기. (2012). 서사문학에 나타난 돼지의 신성성과 세속성. *중앙민속학*, 49, 73–100.
- 김인희. (2004). 한·중 돼지숭배와 돼지 혐오. *중앙민속학*, 10, 205–237.
- 김종대. (1992). *돼지*. *한국문화 상징사전*. 동아출판.
- 조소진. (2006). *돼지 설화 연구* [석사학위논문]. 전북대학교 교육대학원.
- 조태섭. (2005). *한국 돼지문화사*. 선인.

- 주보돈. (2019). 射琴匣 條의 이해. *신라문화제 학술논문집*, 40, 59-98.
- 차용준. (2000). *한국 전통 문화*. 전주대학교.
- 천진기. (1994). *돼지의 생태와 관련민속*. 국립민속박물관.
- 천진기. (1994). 한국문화에 나타난 돼지의 상징성 연구. *국립중앙박물관 학술강연회*, 1-9.
- 천진기. (2004). *한국동물민속론*. 민속원.
- 천진기. (2004). *한국의 무속과 제의문화*. 민속원.
- 최래옥. (1995). 돼지문화 해석론 시고. *비교민속학*, 12, 87-116.
- 한국학중앙연구원. (n.d.). *한국민족문화대백과사전*. https://kdp.aks.ac.kr/inde/indeData?itemId=14&q=query%BC%EC%A7%80&id=POKS.GUBI.GUBI.1_21548&pageUnit=10&pageIndex=3
- 한국학중앙연구원. (n.d.). *한국민족문화대백과사전*. <https://encykorea.aks.ac.kr/>
- 네이버 지식백과. (n.d.). *동천왕*. <https://terms.naver.com/entry.naver?docId=3571902&cid=59015&categoryId=59015>
- อรรถวุฒิ เกตุมาชม. (2012). “หมู” กับชนบ / รากทางความเชื่อ และการปรากฏในหนังสือของขวัญ. <https://www.gotoknow.org/posts/483754>